

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 11. jūlijā *

Apelācija — Konkurence — Aizliegtas vienošanās — EKL 81. pants un EEZ līguma 53. pants — Starptautisko pārcelšanās pakalpojumu tirgus Beļģijā — Tieša vai netieša cenu noteikšana, tirgus sadale un manipulācijas ar procedūrām piedāvājumu iesniegšanai — Kapitāla daļas kontrolējošās vienības vairojamība pārkāpjošā rīcībā — Jēdziens “uzņēmums” — Izšķirošas ietekmes faktiskas izmantošanas prezumpcija — Mērķis ierobežot konkurenci — Pamatnostādnes par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm — 2006. gada pamatnostādnes naudas sodu noteikšanai — Atbildību mīkstinoši apstākļi

Lieta C-440/11 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2011. gada 25. augustā iesniedza

Eiropas Komisija, ko pārstāv *A. Bouquet*, *S. Noë* un *F. Ronkes Agerbeek*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

apelācijas sūdzības iesniedzēja,

pārējie lietas dalībnieki –

Stichting Administratiekantor Portielje, Rotterdamā (Nīderlande), ko pārstāv *D. Van hove*, *F. Wijckmans*, *S. De Keer* un *H. Burez*, *advocaten*,

Gosselin Group NV,

prasītājas pirmajā instancē.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs *M. Ilešičs* [*M. Ilešič*], tiesneši *E. Jarašūns* [*E. Jarašiūnas*] (referents), *A. O'Kifs* [*A. Ó Caoimh*], *K. Toadere* [*C. Toader*] un *K. G. Fernlunds* [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāte *J. Kokote* [*J. Kokott*],

sekretāre *S. Stremholma* [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 24. oktobra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2012. gada 29. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

Spriedums

- 1 Ar apelācijas sūdzību Eiropas Komisija lūdz daļēji atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2011. gada 16. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-208/08 un T-209/08 *Gosselin Group* un *Stichting Administratiekantoor Portielje*/Komisija (Krājums, II-3639. lpp.; turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”), ar kuru tā atcēlusi Komisijas 2008. gada 11. marta Lēmumu C(2008) 926, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/38.543 – Starptautiskie pārceļšanās pakalpojumi) (turpmāk tekstā – “stridīgais lēmums”), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2009. gada 24. jūlija Lēmumu C(2009) 5810, galīgā redakcija (turpmāk tekstā – “grozījumu lēmums”), ciktāl tas attiecas uz *Stichting Administratiekantoor Portielje* (turpmāk tekstā – “*Portielje*”).

Atbilstošās tiesību normas

- 2 Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 2. pantā ir noteikts, ka [EKL] 81. panta 1. punkta [..] pārkāpuma pierādīšanas pienākums ir pusei vai iestādei, kas norāda uz iespējamo pārkāpumu.
- 3 Šīs pašas regulas 23. panta 2. punktā arī ir paredzēts, ka “Komisija ar lēmumu var uzlikt soda naudas uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām [..]”.
- 4 Pamatnostādņu par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanas jēdzienu [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2004, C 101, 81. lpp.; turpmāk tekstā – “pamatnostādnes par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanu”) 53. punktā tostarp ir precizēts:

“[Komisija] uzskata, ka tad, ja līgums [vai prakse] pēc sava rakstura spēj ietekmēt tirdzniecību starp [dalīb]valstīm, piemēram, tāpēc, ka tas attiecas uz importu un eksportu vai skar vairākas [dalīb]valstis, var piemērot atspēkojamu pozitīvu pieņēmumu, ka šāda ietekme uz tirdzniecību ir nozīmīga, ja apgrozījums pušu ražojumiem, uz kuriem attiecas līgums, [..] pārsniedz 40 miljonus euro. Ja līgumi pēc sava rakstura spēj ietekmēt tirdzniecību starp [dalīb]valstīm, bieži vien var pieņemt, ka šāda ietekme ir nozīmīga, ja pušu tirgus daļa pārsniedz [..] 5 % sliksni. Tomēr šis pieņēmums nav izmantojams, ja līgums attiecas tikai uz [dalīb]valsts daļu [..].”

- 5 Pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai”, ar nosaukumu “Pamatsummas koriģēšana” ir paredzēts:

[..]

B. *Vainu mīkstinoši apstākļi*

29. Naudas soda pamatsummu var samazināt, ja Komisija konstatē vainu mīkstinošus apstākļus, proti:

[..]

— ja attiecīgais uzņēmums sniedz pierādījumus, ka tā dalība pārkāpuma izdarīšanā ir ārkārtīgi neliela, un tādejādi pierāda, ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, tas faktiski šo vienošanos neīstenoja, bet veica konkurējošas darbības tirgū; pašu faktu, ka uzņēmums ir piedalījies pārkāpuma izdarīšanā īsāku laiku nekā citi uzņēmumi, neuzskata par vainu mīkstinošu apstākli, jo tas jau ņemts vērā, nosakot pamatsummu;

[..]

— ja pret konkurenci vērsto rīcību ir atļāvušas vai veicinājušas valsts iestādes. [..]

[..]”

Tiesvedības priekšvēsture un strīdīgais lēmums

- 6 Tiesvedības priekšvēsturi un strīdīgo lēmumu, kā izklāstīts pārsūdzētā sprieduma 1.–19. punktā, var rezumēt šādi.
- 7 *Gosselin Group NV* (turpmāk tekstā – “*Gosselin*”) tika nodibināta 1983. gadā un kopš 2007. gada 20. decembra darbojas ar šādu nosaukumu. Kopš 2002. gada 1. janvāra 92 % no *Gosselin* akcijām pieder *Portielje*, un pāri paliekošie 8 % pieder *Vivet en Gosselin NV*, savukārt 99,87 % no šīs sabiedrības akcijām pieder *Portielje*. Tas ir fonds, kurš neveic komercdarbību un kurā “ietilpst akcionāri – ģimenes locekļi, lai nodrošinātu vienotu vadību”. Finanšu gadā, kas noslēdzās 2006. gada 30. jūnijā, *Gosselin* konsolidētais vispasaules apgrozījums bija EUR 143 639 000, bet *Portielje* vispasaules apgrozījums bija 0.
- 8 Strīdīgajā lēmumā Komisija ir konstatējusi, ka tā adresāti, starp kuriem bija arī *Gosselin* un *Portielje*, piedalījās aizliegtā vienošanās starptautisko pārcelšanās pakalpojumu jomā Beļģijā, nosakot cenas, sadalot klientus un veicot manipulācijas ar piedāvājumu iesniegšanu, tādējādi tie ir izdarījuši vienotu un turpinātu EKL 81. panta pārkāpumu vai arī tie ir jāatzīst par atbildīgiem par to visā laikposmā vai daļā no tā, kurš sākās 1984. gada oktobrī un beidzās 2003. gada septembrī.
- 9 Pakalpojumus, kuri attiecas uz pārkāpumu, ietilpst fizisko personu, uzņēmumu vai publisko iestāžu mantas pārvadāšana sakarā ar pārcelšanos no vai uz Beļģiju. Ņemot vērā faktu, ka visas attiecīgās starptautiskās pārcelšanās sabiedrības ir reģistrētas Beļģijā un ka aizliegtā vienošanās norisinājās Beļģijas teritorijā, tika uzskatīts, ka aizliegtās vienošanās centrs atradās Beļģijā. Aizliegtās vienošanās dalībnieku kopējo apgrozījumu starptautisko pārcelšanās pakalpojumu jomā Beļģijā Komisija novērtēja EUR 41 miliona apmērā attiecībā uz 2002. gadu. Tā kā šīs nozares lielums bija ticis novērtēts aptuveni EUR 83 miljonu apmērā, tad pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu kopējā tirgus daļa tika noteikta aptuveni 50 % apmērā no attiecīgās nozares.
- 10 Komisija strīdīgajā lēmumā izklāstīja, ka aizliegtās vienošanās mērķis tostarp bija noteikt un uzturēt augstas cenas, kā arī sadalīt tirgu un tā izpaudās tādos vairākos veidos, kā nolīgumi par cenām (turpmāk tekstā – “nolīgumi par cenām”), nolīgumi par tirgus sadali ar viltus tāmju, sauktām par “izpatikšanas tāmēm” (turpmāk tekstā – “nolīgumi par izpatikšanas tāmēm”), un nolīgumi par finansiālām kompensācijām par noraidītiem piedāvājumiem vai par atturēšanos iesniegt piedāvājumus, sauktām par “komisijas maksām” (turpmāk tekstā – “nolīgumi par komisijas maksām”).
- 11 Strīdīgajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka starp 1984. gadu un 90. gadu sākumu vienošanās tostarp darbojās, balstoties uz rakstveidā fiksētiem nolīgumiem par cenu noteikšanu, paralēli tika ieviesta komisijas maksu un izpatikšanas tāmju prakse. Saskaņā ar šo pašu lēmumu komisijas maksu prakse bija jāuzskata par netiešu cenu noteikšanu starptautiskajiem pārcelšanās pakalpojumiem Beļģijā, ciktāl aizliegtās vienošanās dalībnieki savstarpēji maksāja viens otram komisijas maksas par noraidītajiem piedāvājumiem vai piedāvājumiem, par kuriem tie bija atturējušies iesniegt piedāvājumus, šo komisijas maksu summa turklāt tika iekasēta no klientiem.
- 12 Attiecībā uz izpatikšanas tāmēm Komisija strīdīgajā lēmumā norādīja, ka, iesniedzot šādas tāmes, pārcelšanās sabiedrība, kura vēlējas iegūt līguma slēgšanas tiesības, rīkojās tā, lai klients, kurš maksā par pārcelšanos, saņemtu vairākas izmaksu tāmes. Šim nolūkam minētā sabiedrība saviem konkurentiem norādīja iecerētās pārcelšanās kopējo cenu, par kādu tiem bija jāizraksta rēķins par iecerēto pārcelšanos, šai cenai bija jābūt augstākai par minētās sabiedrības piedāvāto cenu. Tādējādi runa bija par fiktīvām tāmēm, ko iesniedza pārcelšanās sabiedrības, kurām nebija nodoma šo pārcelšanos veikt.

Komisija uzskatīja, ka šāda rīcība bija manipulēšana ar uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus procedūru tādā veidā, ka visos piedāvājumos norādītās cenas bija apzināti augstākas, nekā tās būtu bijušas konkurences apstākļos.

13 Strīdīgajā lēmumā Komisija konstatēja, ka šādas norunas tika īstenotas līdz pat 2003. gadam un ka šim kompleksajām darbībām bija viens vienīgs mērķis – noteikt cenas, sadalīt tirgu un tādējādi izkropļot konkurenci.

14 Ņemot vērā šos faktus, Komisija pieņēma strīdīgo lēmumu, kura 1. pants ir šāds:

“Šādi uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. pant[ā 1. punkt]u un [1992. gada 2. maija] Līguma [par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp.)] 53. panta 1. punktu, tieši vai netieši nosakot cenas starptautiskajiem pārceļšanās pakalpojumiem Beļģijā, savā starpā sadalot šā tirgus daļu un manipulējot ar piedāvājumu pieteikumu iesniegšanas procedūru šādos periodos:

[..]

c) [*Gosselin*] no 1992. gada 31. janvāra līdz 2002. gada 18. septembrim; ar [*Portielje*] no 2002. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 18. septembrim;

[..].”

15 Līdz ar to ar strīdīgā lēmuma 2. panta e) punktu Komisija *Gosselin* uzlika naudas sodu EUR 4,5 miljonu apmērā, tostarp EUR 370 000, par kuriem *Portielje* ir kopīgi un solidāri atbildīga. Šis naudas sods tika aprēķināts saskaņā ar metodi, kura ir izklāstīta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai.

16 2009. gada 24. jūlijā Komisija pieņēma grozījumu lēmumu. Šajā lēmumā Komisija par aptuveni EUR 600 000 samazināja *Gosselin* veikto pārdošanu apjomu. Šī vērtība tika izmantota par pamatu, lai aprēķinātu šai sabiedrībai uzlikto naudas sodu, līdz ar to Komisija samazināja *Gosselin* uzlikto naudas sodu līdz EUR 3,28 miljoniem, tostarp EUR 270 000, par kuriem *Portielje* ir kopīgi un solidāri atbildīga.

Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

17 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā reģistrēts 2008. gada 4. jūnijā, *Portielje* cēla prasību, galvenokārt, atcelt strīdīgo lēmumu, ciktāl tas uz to attiecas, un, pakārtoti, atcelt šī lēmuma 2. panta e) apakšpunktu, ciktāl tas uz to attiecas, kā arī līdz ar to atcelt šajā 2. panta e) apakšpunktā uzlikto naudas sodu.

18 Ar Vispārējās tiesas astotās palātas priekšsēdētāja 2010. gada 5. marta rīkojumu lieta T-209/08 tika apvienota mutvārdu procesam un sprieduma taisīšanai ar lietu T-208/08, kuru par šo pašu strīdīgo lēmumu ierosinājusi *Gosselin*.

19 Savas prasības pamatojumam *Portielje* izvirzīja piecus pamatus: pirmie divi no tiem raksturoja vienīgi šo sabiedrību un pārējie trīs pamati būtībā atbilda pamatiem, kurus lietā T-208/08 bija izvirzījusi *Gosselin*. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa apmierināja divus pirmos *Portielje* izvirzītos pamatus. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa tostarp izteica turpmākos apsvērumus.

20 Pārsūdzētā sprieduma 37.–50. punktā izklāstītajā argumentācijā Vispārējā tiesa pieņēma pirmo *Portielje* izvirzīto pamatu, ar kuru tā apgalvoja, ka tā nav uzņēmums Kopienas konkurences tiesību normu izpratnē un ka līdz ar to nevar pastāvēt mātessabiedrības un meitassabiedrības attiecības starp šo sabiedrību un *Gosselin*. Vispārējā tiesa arī minētā sprieduma 39.–42. punktā nolēma, ka uzņēmuma mātessabiedrību, kura ir izdarījusi EKL 81. panta pārkāpumu, nevar sodīt ar lēmumu par šī panta

piemērošanu, ja tā pati nav uzņēmums. Šajā ziņā tā uzskatīja, ka atsaukšanās uz ekonomisko vienību nevar aizstāt to, ka mātessabiedrībai nav uzņēmuma statusa un ka ir jānošķir uzņēmuma jēdziens no mātes sabiedrības vairojamības meitas sabiedrības rīcībā.

- 21 Attiecībā uz iespēju kvalificēt *Portielje* kā uzņēmumu Vispārējā tiesa pēc tam, kad tā norādīja, ka ir acīmredzams, ka šī sabiedrība nav veikusi nekādu tiešu saimniecisku darbību, tā pārsūdzētā sprieduma 47. un 48. punktā, pamatojoties uz tiesas 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā *C-222/04 Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (Krājums, I-289. lpp.), nolēma, ka “vienkārša kapitāldaļu turēšana, pat ja tā ir kontrolpakete”, nav pietiekama, lai raksturotu vienības, kas ir šo daļu turētāja, netiešu saimniecisko darbību, toties, lai pārbaudītu, vai šāda saimnieciskā darbība tiek veikta, ir jāpārbauda, vai šī vienība ir tieši vai netieši iejaukusies tās meitassabiedrības vadībā.
- 22 Šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 48.–50. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka jautājums par to, vai *Portielje* iejaucās *Gosselin* vadībā, ir jānošķir no jautājuma par to, vai *Portielje* bija īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *Gosselin*. Vispārējā tiesa norādīja, ka netika pierādīta nekāda veida prezumpcija attiecībā uz iespēju kvalificēt vienību par uzņēmumu un ka līdz ar to Komisijai bija pienākums pierādīt, ka *Portielje* bija faktiski iejaukusies *Gosselin* vadībā. Tā kā Komisija par to nav sniegusi nekādus pierādījumus, tad Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija nav pierādījusi, ka *Portielje* ir uzņēmums EKL 81. panta izpratnē.
- 23 Pārsūdzētā sprieduma 51.–59. punktā Vispārējā tiesa “papildus [..], pieņemot, ka *Portielje* būtu uzņēmums, analizēja otro šīs sabiedrības celto pamatu. Vispārējā tiesa secināja, ka *Portielje* bija izdevies atspēkot prezumpciju par izšķirošās ietekmes īstenošanu, kas tostarp izriet no Tiesas 2009. gada 10. septembra sprieduma lietā *C-97/08 P Akzo Nobel* u.c./Komisija (Krājums, I-8237. lpp.), un līdz ar to tā pieņēma šo otro pamatu.
- 24 Savā analizē Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 54.–56. punktā norādīja, pirmkārt, ka *Portielje* izšķirošās ietekmes uz tās meitassabiedrības rīcību īstenošana ir izslēgta tā vienīgā iemesla dēļ, ka gan pirmais *Portielje* rakstveida lēmums, gan pirmā šīs sabiedrības valdes organizētā formālā sanāksme notika pēc pārkāpuma beigām, otrkārt, ka vienīgā iespēja *Portielje* ietekmēt *Gosselin* politiku būtu bijusi savu balsstiesību izmantošana šīs pēdējās sabiedrības akcionāru pilnsapulcēs, taču laikposmā no 2002. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 18. septembrim nenotika neviena šāda pilnsapulce un, treškārt, *Gosselin* valdes locekļi jau bija stājušies amatā, pirms *Portielje* ieguva *Gosselin* akcijas fiduciāra statusu, kas Vispārējās tiesas ieskatā pierāda, ka viņu klātbūtne *Gosselin* valdē nebija *Portielje* ietekmes izpausmes veids.
- 25 Turklāt Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 57. punktā lēma, ka nevar atzīt, ka trīs personas, kuras veidoja *Gosselin* valdi, bet kuras bija tikai puse no *Portielje* valdes, īstenoja kontroli pār *Gosselin* nevis savā šīs pēdējās minētās administratoru statusā, bet gan, pateicoties *Portielje* ietekmei uz *Gosselin* akcionāru pilnsapulci. Šajā ziņā tā tostarp uzskatīja, ka pat ja pieņemtu, ka trīs *Gosselin* administratori, kuri bija *Portielje* īpašnieku vidū, nerīkojās vienīgi kā *Gosselin* administratori, tad visdrīzāk viņi būt rīkojušies savās pašu interesēs.
- 26 Ņemot vērā šos faktus, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 59. punktā konstatēja, ka ir jāatceļ strīdīgais lēmums ar grozījumiem, kurus izdarīja ar grozījumu lēmumu (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums ar grozījumiem”), ciktāl tas attiecas uz *Portielje*. Vispārējā tiesa tomēr veica pārējo trīs šīs sabiedrības izvirzīto pamatu analīzi, par cik tos bija izvirzījusi arī *Gosselin*, un tos noraidīja.

Lietas dalībnieku prasījumi

- 27 Komisija savā apelācijas sūdzībā lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to attiecībā uz *Portielje* tiek atcelts strīdīgais lēmums ar grozījumiem, noraidīt *Portielje* celto prasību atcelt tiesību aktu un piespriest šai sabiedrībai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus Vispārējā tiesā un Tiesā.

- 28 *Portielje* lūdz Tiesu apelācijas sūdzību noraidīt un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus abās instancēs.

Par apelācijas sūdzību

- 29 Apelācijas sūdzības pamatojumam Komisija izvirza divus pamatus – abus par EKL 81. panta pārkāpumu.

Pirmais pamats par EKL 81. panta piemērojamību personām

Lietas dalībnieku argumenti

- 30 Komisija pārmet Vispārējai tiesai, ka tā pārsūdzētā sprieduma 39.–42. punktā ir juridiski kļūdaini interpretējusi uzņēmuma jēdzienu EKL 81. panta izpratnē. Solidārā atbildība esot piemērojama starp juridiskām vienībām un tā izrietot no fakta, ka šīs vienības veido vienu ekonomisku vienību, un tā tad vienu uzņēmumu Savienības konkurences tiesību izpratnē. Tādējādi, pirms EKL 81. panta pārkāpumā var vainot kādu noteiktu juridisko personu, Komisijai esot jāpierāda, ka šī persona piederēja uzņēmumam, kurš ir izdarījis pārkāpumu. Tomēr tai neesot katrā ziņā jāpierāda, ka minētajai juridiskajai personai pašai par sevi ir uzņēmuma statuss. Šajā ziņā Komisija atsaucas uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija.
- 31 Vispārējā tiesa līdz ar to esot koncentrējusi savu analīzi uz jautājumu, kam nav nozīmes, – par to, vai pašai *Portielje* ir uzņēmuma statuss –, tādējādi piemērojot kļūdainu juridisku kritēriju. Patiesībā tai būtu vajadzējis pārbaudīt, vai Komisijai bija pamats apgalvot, ka *Portielje* ietilpa uzņēmumā, kas bija izdarījis pārkāpumu.
- 32 Pakārtoti Komisija apgalvo, ka secinājumi, kādus ir izdarījusi Vispārējā tiesa no kļūdainās premisas, turklāt ir kvalificējami kā kļūda tiesību piemērošanā. Vispārējās tiesas izvēlēta pieeja pārsūdzētā sprieduma 48. un 49. punktā esot ne vien pretrunā Tiesas judikatūrai, bet arī tās sekas esot tādas, ka no Komisijas tiekot prasīts, lai tā divos piegājienos, taču atšķirīgos veidos, pierādītu, ka *Portielje* faktiski īstenoja kontroli pār *Gosselin*. Šīs kļūdainās pieejas dēļ Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka, lai Komisija varētu vainot *Portielje* kā solidāri atbildīgu ar *Gosselin* attiecīgajā pārkāpumā, tā nevarēja vienīgi iztikt ar atsauci uz prezumpciju, kas izriet no judikatūras atbilstoši iepriekš minētajam spriedumam lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, bet tai turklāt un vispirms bija jāpierāda, balstoties uz “konkrēt[iem] pierādījumiem”, ka *Portielje* bija tieši vai netieši iejaukusies *Gosselin* vadībā. Vispārējā tiesa turklāt esot noraidījusi kā neatbilstošus pierādījumus – kuri tomēr bija svarīgi – un izslēgusi prezumpcijas piemērošanu par pierādījumiem, kuri izriet no tādas akciju turēšanas, kas ir nesavienojama ar iepriekš minētajā spriedumā lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija minētajiem principiem.
- 33 *Portielje* apgalvo, ka jautājums par to, vai tā ir uzņēmums konkurences tiesību izpratnē, ir noteicošais EKL 81. panta piemērošanai un ka saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu pierādīšanas pienākums par to, ka šis nosacījums ir izpildīts, gulstas uz Komisiju. Turpretī, piemērojot prezumpciju par pierādījumiem, kura izriet no iepriekš minētā sprieduma lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, situācijā, kurā vēl nav ticis pierādīts, ka *Portielje* ir uzņēmums, Komisija nav pienācīgi izpildījusi tai uzlikto pierādīšanas pienākumu.
- 34 Attiecībā uz galvenajiem Komisijas argumentiem *Portielje* apgalvo, ka, ja materiālajās normās konkurences tiesību jomā ir domāts uzņēmuma jēdziens ekonomiskā nozīmē, tad normas par sodu, katrā ziņā ir domāts piemērot juridiskai vienībai un līdz ar to ar tām ir domāts uzņēmums juridiskā nozīmē. Tā tad jautājums par vainojamību pārkāpumā būtu jānošķir no jautājuma par to, vai vienu vienību var atzīt par vainīgu šajā pārkāpumā. Tādējādi, lai mātessabiedrību varētu vainot pārkāpumā,

vispirms ir nepieciešams, lai tā būtu spējīga uzņemties juridisku atbildību. Savukārt tas tā esot tikai tad, ja šī mātessabiedrība ir uzņēmums EKL 81. panta un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta izpratnē, vai nu tās pašas saimniecisko darbību dēļ, vai sabiedrību, kurās tai pieder kontrolpakete, saimniecisko darbību dēļ. Tomēr šajā pēdējā gadījumā vēl būtu nepieciešams, lai tā faktiski tās kontrolētu tieši vai netieši, iejaucoties to vadībā. Turpreti ir acīmredzams, ka attiecīgajā laikposmā *Portielje* gadījumā tas tā nebija.

- 35 Attiecībā uz Komisijas pakārtotajiem argumentiem *Portielje* uzskata, ka pierādījumi par noteicošās ietekmes īstenošanu, kuri tostarp izriet no prezumpcijas, kura tika noteikta iepriekš minētajā spriedumā lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, nevar tikt piemēroti doktrīnai par to, ka vienību var atzīt par atbildīgu pārkāpumā atbilstoši EKL 81. pantam. Ja atzīst, ka prezumpcija par noteicošās ietekmes īstenošanu varētu būt piemērots kritērijs, lai pierādītu, ka vienība ir jākvalificē par uzņēmumu, tad *Portielje* ieskatā rastos vērā ņemamas sekas it īpaši attiecībā uz vienībām, kuras veic gan ekonomiskās darbības, gan darbības, kuras attiecas uz publiskās varas prerogatīvu īstenošanu.

Tiesas vērtējums

- 36 Iesākumā ir jāatgādina, ka Kopienų konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību (Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija*, *Recueil*, I-123. lpp., 59. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 54. punkts) un uzņēmuma jēdziens ietver jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un tās finansēšanas veida (Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, Krājums, I-5425. lpp., 112. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 54. punkts). Šis jēdziens ir jāsaprot kā tāds, kas apzīmē ekonomisku vienību no attiecīgā nolīguma mērķa viedokļa, pat tad, ja no juridiskā viedokļa šī ekonomiskā vienība sastāv no vairākām fiziskām vai juridiskām personām (1984. gada 12. jūlija spriedums lietā 170/83 *Hydrotherm Gerätebau*, *Recueil*, 2999. lpp., 11. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 55. punkts).
- 37 Ja šāda ekonomiskā vienība pārkāpj konkurences noteikumus, saskaņā ar personīgās atbildības principu tai ir jāatbild par šo pārkāpumu (šajā ziņā skat. 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-49/92 P *Komisija/Anic Partecipazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 145. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 56. punkts).
- 38 Attiecībā uz jautājumu par to, kādos apstākļos juridiskā persona, kura nav pārkāpuma izdarītāja, tomēr var tikt sodīta, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka meitassabiedrības rīcībā mātessabiedrību var vainot tostarp tad, ja, lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona, šī meitassabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi, bet gan galvenokārt piemēro mātessabiedrības dotus norādījumus, it īpaši ņemot vērā ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas šīs divas juridiskās personas apvieno (iepriekš minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 58. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2012. gada 19. jūlija spriedums apvienotajās lietās C-628/10 P un C-14/11 P *Alliance One International un Standard Commercial Tobacco/Komisija un Komisija/Alliance One International u.c.*, 43. punkts).
- 39 Šādā situācijā, tā kā mātessabiedrība un tās meitassabiedrība veido vienu ekonomisku vienību un tādējādi arī vienu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē, Komisija var adresēt mātessabiedrībai lēmumu, ar kuru tiek uzlikts naudas sods, un netiek prasīts pierādīt pēdējās minētās personisku līdzdalību pārkāpumā (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 59. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Alliance One International un Standard Commercial Tobacco/Komisija un Komisija/Alliance One International u.c.*, 44. punkts).

- 40 Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka īpašajā gadījumā, kad mātessabiedrībai pieder viss vai gandrīz viss tās meitassabiedrības, kura ir pārkāpusi Savienības konkurences tiesību normas, kapitāls, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šī mātessabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi pār tās meitassabiedrību (turpmāk tekstā – “prezumpcija par izšķirošās ietekmes faktisku īstenošanu”) (2013. gada 8. maija spriedums lietā C-508/11 P *ENI*/Komisija, 47. punkts; šajā ziņā skat. arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 60. punkts un tajā minētā judikatūra; 2011. gada 29. septembra spriedumu lietā C-521/09 P, I-8947. lpp., 56. un 63. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco*/Komisija, 46. punkts).
- 41 Šādos apstākļos pietiek, ka Komisija pierāda, ka viss vai gandrīz viss meitassabiedrības pamatkapitāls pieder mātessabiedrībai, lai prezumētu, ka šī pēdējā īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitassabiedrības komercpolitiku. Līdz ar to Komisija varēs uzskatīt mātessabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitassabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šī mātessabiedrība, kurai ir jāatspēko šī prezumpcija, neiesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tās meitassabiedrība rīkojas tirgū patstāvīgā veidā (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 61. punkts; lietā *Elf Aquitaine/Komisija*, 57. un 63. punkts; apvienotajās lietās *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco*/Komisija un Komisija/*Alliance One International* u.c., 47. punkts, kā arī lietā *ENI*/Komisija, 47. punkts).
- 42 Šī judikatūra balstīta uz pieņēmumu, ka juridisku vienību var vainot kā atbildīgu par citas juridiskas vienības rīcību, ja vien šī pēdējā patstāvīgi nenosaka savu rīcību tirgū. Līdz ar to nav nozīmes faktam, ka vienība, kurai pieder viss vai gandrīz viss citas vienības pamatkapitāls, vai ja tā kontrolē visas vai gandrīz visas šīs otras vienības kapitāla daļas (turpmāk tekstā – “mātessabiedrība”) juridiski ir reģistrēta kā fonds, nevis kā sabiedrība.
- 43 No tā izriet, kā to ir norādījusi ģenerāladvokāte secinājumā 36. un 37. punktā, kad ir jāpiemēro sods par uzņēmuma izdarītu konkurences tiesību pārkāpumu, kombinēti piemērojot EKL 81. panta un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta normas, tad nav nozīmes arī jautājumam par to, vai katrai no juridiskajām vienībām, kuras veido šo uzņēmumu, ir atsevišķa ekonomiskā darbība un vai tās tātad, atsevišķi ņemot, atbilst uzņēmuma jēdzienam, kā tas ir definēts šī sprieduma 36. punktā.
- 44 Vienīgais izšķirošais pierādījums soda uzlikšanai ir tāds, ka visas juridiskās vienības kopā, kuras ir pilnībā vai daļēji solidāri atbildīgas par šī paša naudas soda samaksu, kopā ar vienību, kuras tiešā dalība pārkāpumā ir tikusi pierādīta (turpmāk tekstā – “pārkāpuma izdarītāja”), veido vienu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē. Savukārt saskaņā ar šī sprieduma 38.–41. punktā atgādināto judikatūru, šajā ziņā svarīgi ir tas, ka mātessabiedrība faktiski īsteno noteicošu ietekmi uz pārkāpuma izdarītāju.
- 45 No iepriekš minētā izriet, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 39. punktā nolemjot, pirmkārt, ka uzņēmuma jēdziens ir jāsaprot atšķirīgi no mātessabiedrībai piederošā pārkāpuma izdarītāja vainojamības jēdziena, un, otrkārt, šī paša sprieduma 42. punktā nolemjot, “ka uzņēmuma, kurš ir izdarījis EKL 81. panta pārkāpumu, mātessabiedrību nevar sodīt ar lēmumu par EKL 81. panta piemērošanu, ja tā pati nav uzņēmums”, un līdz ar to pārbaudot tā paša sprieduma 43.–50. punktā, vai Komisija ir pierādījusi, ka *Portielje* atsevišķi ir uzņēmums EKL 81. panta izpratnē.
- 46 Pirmais Komisijas izvirzītais pamats tātad ir pamatots attiecībā uz tā galveno daļu un tādēļ tas ir jāpieņem un Tiesai nav vajadzības pieņemt lēmumu par šī pamata pakārtoto daļu.
- 47 Šis konstatējums vien tomēr nav tāds, kura sekas būtu pārsūdzētā sprieduma atcelšana, ciktāl tas attiecas uz *Portielje* celto prasību Vispārējā tiesā. Kā izriet no šī paša sprieduma 51.–59. punkta, Vispārējā tiesa ir sniegusi papildu pamatojumu tās konstatējumam, ka “*Portielje* ir sniegusi

pierādījumus, kas var pierādīt, ka tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *Gosselin* un ka tā pat nespēja šādu ietekmi īstenot”, šādi atspēkojot prezumpciju, kura tostarp izriet no iepriekš minētā sprieduma lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija. Līdz ar to ir jāizskata arī otrais apelācijas pamats.

Par otro pamatu par prezumpcijas atspēkošanu saistībā ar pierādījumiem par izšķirošas ietekmes īstenošanu

Lietas dalībnieku argumenti

- 48 Komisija apgalvo, ka Vispārējās tiesas konstatējumi, kuri ir minēti pārsūdzētā sprieduma 51.–59. punktā, atbilstoši kuriem *Portielje* ir sniegusi pierādījumus, ar kuriem var pierādīt, ka tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *Gosselin* un ka tā pat nespēja šādu ietekmi īstenot, ir balstīti uz kļūdām tiesību piemērošanā un/vai acīmredzamu pierādījumu elementu sagrozīšanu.
- 49 Pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 56. un 57. punktā Vispārējā tiesa esot acīmredzami sagrozījusi pierādījumu elementus par personisko saišu starp *Portielje* un *Gosselin* veidu un apmēru. Tā esot apgalvojusi, ka šīs saites attiecās “tikai uz pusi” no *Portielje* valdes locekļiem, šādi ļaujot noprast, ka tiem nebija iespēju pilnībā noteikt šīs pēdējās politiku. Tomēr no strīdīgā lēmuma 46. un 446. apsvēruma, kā arī no iebildumu raksta 11. un 22.–24. punkta un *Portielje* atbildes raksta uz repliku 6. punkta, kā arī tās statūtiem, kuri tika iesniegti Vispārējā tiesā, izriet, ka šīs personiskās saites attiecās uz trīs galvenajiem *Portielje* valdes locekļiem, kuri, šķiet, varēja noteikt šīs pēdējās politiku un kuri veidoja visu *Gosselin* valdi.
- 50 Otrkārt, Komisija pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 54. punktā nolemjot, ka, tā kā *Portielje* nepieņēma nekādu formālu lēmumu par vadību attiecīgā pārkāpuma izdarīšanas laikposmā, tad tā nevarēja īstenot izšķirošu ietekmi uz *Gosselin* rīcību. Komisija, tiesa, pieļauj, ka prezumpcija par izšķirošas ietekmes faktiski īstenošanu var tikt atspēkota ar tādiem pierādījumu elementiem, ar kuriem var pierādīt, ka meitassabiedrība savu rīcību noteica patstāvīgi. Tomēr Vispārējā tiesa esot no jauna ieviesusi normu, ka noteicošās ietekmes īstenošana neesot iespējama, ja juridiskā persona, kurai pieder visas kapitāldaļas, nav pieņēmusi formālu lēmumu vadības jomā. Tas esot būtisks šīs prezumpcijas piemērošanas jomas ierobežojums, kāds neizrietot no judikatūras un esot kļūdainis, vēl jo vairāk tādēļ, ka starp abām šīm juridiskajām personām pastāv vērā ņemamas personiskās saites. Komisija šajā ziņā uzsver, ka no iepriekš minētā sprieduma lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija izrietošā judikatūra balstīta uz ekonomisko realitāti un tajā nav noteiktas nekādas formālas prasības izšķirošas ietekmes īstenošanai.
- 51 Treškārt, Komisija apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma 55.–57. punktā turklāt ir pieļautas kļūdas tiesību piemērošanā. 55. punkts balstoties uz kļūdainu pieņēmumu, ka izšķirošas ietekmes īstenošana var notikt, tikai ievērojot formas prasības, kuras ir noteiktas komerciesībās, šajā gadījumā *Gosselin* akcionāru pilnsapulcē. Ar šo apsvērumu netiekot ņemtas vērā personiskās saites, kuras vieno *Portielje* un *Gosselin*, un tas liecinot par pārmērīgi formālu pieeju, kura neatbilst uzņēmuma jēdziena ekonomiskā izpratnē funkcionālajam raksturam.
- 52 Konkrētāk attiecībā uz personiskajām saitēm trīs elementi, uz kuriem norāda Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 56. punktā, paši par sevi neļaujot secināt, ka *Portielje* ar *Gosselin* neveidoja ekonomisku vienību. Šajā ziņā Komisija atgādina, ka šīs personiskās saites attiecās uz personām, kuras veidoja visu *Gosselin* valdi un vienlaikus balsu vairākumu *Portielje* valdē. Tāpat apsvērumi, kuri ir ietverti minētā sprieduma 57. punktā, esot juridiski kļūdaini un tie negroza secinājumu, saskaņā ar kuru var uzskatīt, ka *Gosselin* pakļāvās *Portielje* vēlmēm.
- 53 Komisija līdz ar to apgalvo, ka Tiesai ir visa nepieciešamā informācija, lai pieņemtu galīgo lēmumu par *Portielje* celto prasību Vispārējā tiesā.

- 54 *Portielje* apgalvo, ka tā ir atspēkojusi no iepriekš minētā sprieduma lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija* izrietošo prezumpciju par izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu.
- 55 Attiecībā uz izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu *Portielje* uzskata, ka, ņemot vērā, ka attiecīgajā pārkāpuma laikposmā nenotika neviena *Portielje* valdes sanāksme, ka šajā pašā laikposmā nenotika arī neviena tās akcionāru kopsapulce, ka netika arī izdarīta ietekme uz *Gosselin* valdes sastāva izveidi, tad tā ir pierādījusi, ka *de facto* tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *Gosselin*. Tāpēc nevarētu sekot Komisijas argumentācijai. Pirmkārt, tam būtu tādas sekas, ka šī prezumpcija tiktu padarīta neatspēkojama, kas būtu tostarp pretrunā tiesībām uz taisnīgu tiesu. Otrkārt, šī argumentācija būtu pretrunā komerciesību un juridisko personu regulējuma pamatprincipiem. Juridiska vienība kā dibinājums eksistējot vienīgi ar tās statūtos paredzēto pārvaldes institūciju darbībām.
- 56 Attiecībā uz personiskajām saitēm *Portielje* uzskata, ka tās ir izšķirošas tikai tad, ja tās norāda uz to, ka pastāv iespēja, ka mātessabiedrība var ietekmēt tās meitassabiedrības politiku. Tas tā būtu tad, ja mātessabiedrība tās meitassabiedrības valdē ieceltu valdes locekļus, lai īstenotu ietekmi. Tomēr tas tā neesot šajā lietā. Turklāt *Portielje* neesot tikusi dibināta, lai īstenotu jebkāda veida kontroli pār *Gosselin*.
- 57 Turklāt pozīcija, kuru aizstāv Komisija, esot pretrunā diviem komerciesību pamatprincipiem, ar kuriem esot izslēgts, ka *Portielje* varētu vainot par trīs tās valdes locekļu rīcību, kas nav veikta nevienas šīs sabiedrības pārvaldes institūcijas vārdā. Tādējādi, pirmkārt, sabiedrības valdes locekļiem neesot individuālu pilnvaru. *Gosselin* un *Portielje* rīkojoties vienīgi ar savām pārvaldes institūcijām un tikai attiecīgajām valdēm, kurām ir koleģiālas attiecības, esot vispārējas pārvaldes pilnvaras. Otrkārt, valdes locekļi varot izmantot savas pilnvaras tikai tiem uzticētā mandāta robežās un sabiedrības interesēs, pilnvaru nepareizas izmantošanas sekas parasti ir spēkā neesamība. Šādos apstākļos neesot nepamatoti uzskatīt, ka trīs *Gosselin* valdes locekļi ir rīkojušies vienīgi savā valdes locekļa statusā šajā pēdējā sabiedrībā, nevis kā *Portielje* pārstāvji.

Tiesas vērtējums

- 58 Iesākumā ir jāatgādina, ka no pirmā apelācijas pamata analīzes izriet, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini nolēmusi, ka Komisijai nebija pamata piemērot prezumpciju par izšķirošas ietekmes īstenošanu, lai tādējādi no tās secinātu, ka *Portielje* un *Gosselin* laikposmā no 2002. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 18. septembrim veidoja vienu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē. Saistībā ar šo pamatu Tiesai tātad tiek lūgts izskatīt vienīgi to, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nolemjot, ka *Portielje* ir iesniegusi pierādījumus, ar kuriem var atspēkot šo prezumpciju.
- 59 Šajā ziņā ir svarīgi uzsvērt, ka jautājums par to, vai Vispārējā tiesa savā faktu un pierādījumu elementu vērtējumā ir piemērojusi pareizus juridiskos kritērijus, ir tiesību jautājums, ko Tiesa pārbauda apelācijas tiesvedībā (šajā ziņā skat. 2011. gada 25. oktobra spriedumu lietā C-109/10 P *Solvay/Komisija*, Krājums, I-10329. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra). Savukārt tieši tāds ir jautājums, kādu Komisija uzdod Tiesai ar tās otrā pamata otro un trešo daļu, kuras ir vērstas attiecīgi pret pārsūdzētā sprieduma 54. un 55.–57. punktu.
- 60 Kā izriet no pirmā apelācijas pamata analīzes, lai noteiktu, vai pārkāpuma izdarītāja savu rīcību tirgū nosaka patstāvīgi, ir jāņem vērā visi atbilstošie fakti par šīs pārkāpuma izdarītājas ar tās mātessabiedrību vienojošām ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kuri katrā konkrētā gadījumā var atšķirties un tāpēc nevar tikt izsmēloši uzskaitīti (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 73. un 74. punkts; lietā *Elf Aquitaine/Komisija*, 58. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco /Komisija un Komisija/Alliance One International u.c.*, 45. punkts).

- 61 Šajā lietā pārsūdzētā sprieduma 54. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka *Gosselin* fondu daļas tika izdotas tikai 2002. gada 11. decembrī, ka *Portielje* statūtu 5.2. punktā ir atļauts pieņemt arī rakstveida lēmumus un ka šī sabiedrība apgalvo – šo faktu Vispārējās tiesas ieskatā Komisija nav apstrīdējusi –, ka tas pirms 2004. gada 5. novembra sēdes ir noticis tikai vienreiz, proti, 2003. gada 10. martā, lai sagatavotu 2002. gada ziņojumu. Vispārējā tiesa no tā secina, ka ir jākonstatē, ka *Portielje* ir rīkojusies atbilstoši saviem statūtiem un ka gan 2003. gada 10. marta rakstveida procedūra, gan pirmā formālā 2004. gada 5. novembra sanāksme notika pēc pārkāpuma beigām. Tajā pašā 54. punktā tā secināja, ka “*Portielje* izšķirošas ietekmes uz tās meitas sabiedrības rīcību īstenošana ir izslēgta šī viena iemesla dēļ”.
- 62 Vispārējā tiesa tomēr vispirms pārsūdzētā sprieduma 55. punktā piebilda, ka vienīgā *Portielje* darbība bija savu balsstiesību izmantošana, kuras izriet no tai piederošajām akcijām, *Gosselin* akcionāru pilnsapulcē – “vienīgā iespēja *Portielje* ietekmēt *Gosselin* politiku būtu bijusi [...] balsstiesību izmantošana šīs pēdējās minētās sabiedrības pilnsapulcēs”. Vispārējā tiesa tomēr norādīja, ka ir pierādīts, ka attiecīgajā pārkāpuma laikposmā, proti, no 2002. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 18. septembrim, nav notikusi neviena *Gosselin* akcionāru pilnsapulce. Tālāk minētā sprieduma 56. punktā tā norādīja, ka šajā pašā laikposmā *Portielje* nav mainījusi *Gosselin* valdes sastāvu, šajā ziņā uzsverot, ka “*Gosselin* valdes locekļi jau bija valdes locekļi, pirms *Portielje* ieguva *Gosselin* akcijas fiduciāra statusā” un ka “šī secība laikā pierāda, ka to klātbūtne valdes sastāvā nav *Portielje* ietekmes izpausme”.
- 63 Visbeidzot šī paša sprieduma 57. punktā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka ir jānoraida apgalvojums, ka trīs personas, kuras veido *Gosselin* valdi, bet ir tikai puse no *Portielje* valdes, īsteno kontroli pār *Gosselin* “nevis savā šīs pēdējās minētās administratoru statusā, bet gan pateicoties *Portielje* ietekmei uz *Gosselin* akcionāru pilnsapulci”, šajā ziņā tā uzskatīja, ka “daļēja valdes locekļu pārklāšanās nevar nozīmēt, ka visi uzņēmumi, kuros trīs *Gosselin* valdes locekļi arī ir pārstāvēti šajā statusā, šī iemesla dēļ būtu jāuzskata par *Gosselin* mātessabiedrībām”. Vispārējā tiesa turklāt šajā pašā 57. punktā norādīja, ka šajā lietā “trīs *Gosselin* administratori bija daži no *Portielje* īpašniekiem, kas bija tikai īpašuma tiesību īstenošanas instruments”, un ka “tādējādi, pat pieņemot, ka šīs trīs personas nerīkojās vienīgi kā *Gosselin* administratori, būtu ticamāk, ka tās rīkojās savās pašu interesēs”.
- 64 Ņemot vērā šos elementus, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 58. punktā secināja, ka “*Portielje* ir sniegusi pierādījumus, kas var pierādīt, ka tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *Gosselin* un ka tā pat nespēja šādu ietekmi īstenot”, un ka tādējādi tā ir atspēkojusi prezumpciju par izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu, kura tostarp izriet no iepriekš minētā sprieduma lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija.
- 65 No iepriekš minētā, pirmkārt, izriet, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 54. punktā uzskatīja, ka tas, ka mātessabiedrība nav pieņēmusi formālu pārvaldes lēmumu laikposmā, par kuru tai solidāri ir piespriests naudas sods, pats par sevi ir pietiekams, lai atspēkotu prezumpciju par izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu. Tādējādi tā uzskatīja, ka mātessabiedrības izšķirošas ietekmes faktiska īstenošana uz pārkāpuma izdarītāju var notikt, vienīgi šai pirmajai vienībai pieņemot lēmumus par vadību, ievērojot komercietībās noteiktās formas prasības.
- 66 Šādi nospriežot, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. No šī sprieduma 60. punktā atgādinātās Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai noteiktu, vai pārkāpuma izdarītāja savu rīcību tirgū nosaka patstāvīgi, ir jāņem vērā visi atbilstošie fakti par šīs pārkāpuma izdarītājas ar tās mātessabiedrību vienojošām ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm un tādējādi ir jāņem vērā ekonomiskā realitāte. Tādējādi šajā ziņā nevar būt pietiekami tas vien, ka mātessabiedrība nav pieņēmusi lēmumu par pārvaldi atbilstoši komercietībās paredzētajām formas prasībām.
- 67 Otrkārt, Vispārējās tiesas veiktajā analizē pārsūdzētā sprieduma 55.–57. punktā ir pieļauta tāda pati kļūda tiesību piemērošanā. No šī sprieduma 62. un 63. punktā atgādinātajiem elementiem izriet, ka Vispārējā tiesa, vienīgi pamatojoties uz komercietību analīzi, lēma, ka ir atspēkota prezumpcija par izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu, tai neņemot vērā, pirms nonākšanas pie šī secinājuma, atbilstošos pierādījumus par ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kas vieno

Portielje un *Gosselin*. It īpaši pārsūdzētā sprieduma 57. punktā Vispārējā tiesa, šķiet, interesējas par personiskajām saitēm starp *Portielje* un *Gosselin*, tomēr no šī punkta teksta izriet, ka Vispārējā tiesa ir izdarījusi novērtējumu par šīm saiknēm, vienīgi skatoties no komerciesību viedokļa. Vispārējās tiesas ievērotā argumentācija 55.–57. punktā un citos šī paša sprieduma punktos neietver nevienu apsvērumu, ar kuru tiktu pierādīts, ka tā ir ņēmusi vērā citus apstākļus, lai pamatotu secinājumu, ka *Portielje* ir izdevies atspēkot minēto prezumpciju, pierādot, ka *Gosselin* attiecīgajā laikposmā savu komercpolitiku noteica patstāvīgi.

- 68 Šādi rīkojoties, Vispārējā tiesa tostarp nav ievērojusi šī sprieduma 60. punktā atgādināto judikatūru, un tostarp, kā to norādīja ģenerālvokāte secinājumu 74. punktā, fakts, ka sabiedrības pārvaldes institūcijas pieņem formālus lēmumus, netiek obligāti prasīts, lai konstatētu, ka pārkāpuma izdarītāja veido ekonomisku vienību ar tās mēnessabiedrību un ka, tieši otrādi, šī vienība var tikt izveidota arī neformāli, tostarp tādēļ, ka pastāv personiska saikne starp juridiskajām vienībām, kuras veido šādu ekonomisko vienību.
- 69 Līdz ar to otrā pamata otrā un trešā daļā ir pamatotas, neesot vajadzībai izskatīt šī pamata pirmo daļu, ar kuru Komisija apgalvo pierādījumu elementu sagrozišanu.
- 70 Šo konstatējumu nevar atspēkot ar *Portielje* apgalvojumu, ka pieejai, ar kuru tiktu prasīts ņemt vērā tālākejošus pierādījumus, nevis tos, kuri izriet no komerciesībām, būtu tādas sekas, ka prezumpcija par izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu kļūtu neatspēkojama.
- 71 Saskaņā ar Tiesas judikatūru prezumpcija ir pieņemamās robežās, ja vien tā ir samērīga ar sasniedzamo leģitīmo mērķi un pastāv iespēja iesniegt pretējus pierādījumus un ir nodrošinātas tiesības uz aizstāvību. Fakts, ka ir grūti iesniegt pretējus pierādījumus, lai atspēkotu prezumpciju, vai arī tāds apstāklis vien, ka noteiktā gadījumā vienība neiesniedz tāda veida pierādījumus, ar kuriem var atspēkot prezumpciju, pats par sevi nenozīmē, ka tā ir faktiski neatspēkojama, it īpaši tad, ja tāpat kā prezumpcijas gadījumā šajā lietā vienības, pret kurām šī prezumpcija tiek piemērota, atrodas vislabākajā situācijā, lai meklētu pierādījumus savas darbības jomā (iepriekš minētais spriedums lietā *Elf Aquitaine* /Komisija, 62., 66. un 70. punkts).
- 72 Tātad nevar konstatēt nevienu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta vai arī 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta pārkāpumu.
- 73 Tā kā apelācijas pamati ir pamatoti, tad tie ir jāpieņem un ir jāatceļ pārsūdzētā sprieduma rezolutīvās daļas 4)–6) punkts, ar kuriem Vispārējā tiesa atcēla strīdīgo lēmumu ar grozījumiem, ciktāl tas attiecas uz *Portielje* un ciktāl tajā ir noteikts Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saistībā ar lietu T-209/08.

Par prasību Vispārējā tiesā

- 74 Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmās daļas otrajam teikumam, ja apelācija ir pamatota, Eiropas Savienības Tiesa Vispārējās tiesas nolēmuma atcelšanas gadījumā var pati taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija. Tiesa uzskata, ka šajā lietā tā tas ir.
- 75 Kā izriet no šī sprieduma 19. punkta, *Portielje* Vispārējā tiesā ir izvirzījusi piecus pamatus – pirmo galvenokārt un pārējos pakārtoti –, šajā ziņā uzsverot, ka tā var tikt atzīta kā atbildīga par *Gosselin* izdarītu pārkāpumu tikai tad, ja šī sabiedrība pati ir izdarījusi EKL 81. panta pārkāpumu.

Par pirmo pamatu

- 76 Ar prasības pirmo pamatu *Portielje* apgalvo, ka, tā kā tā neveica ekonomisko darbību, tad to nevar kvalificēt par uzņēmumu EKL 81. panta un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta izpratnē. Līdz ar to tai nevarot piemērot Savienības konkurences tiesību normas, un tātad Komisija nebūtu varējusi to vainot kā atbildīgu par *Gosselin* izdarīto pārkāpumu, nepārkāpjot iepriekš minētās tiesību normas.
- 77 Šajā ziņā pietiek norādīt, ka no pirmā apelācijas pamata analīzes izriet, ka šis pirmais prasības pamats Vispārējā tiesā nav pamatots.

Par otro pamatu

- 78 Ar otro prasības pamatu *Portielje* apgalvo, ka tā ir pierādījusi, ka tā nav īstenojusi nekādu izšķirošu ietekmi pār *Gosselin* komercpolitiku vai stratēģiju. Tā kā strīdīgajā lēmumā Komisijai bija pretējs ieskats, tad tā esot pārkāpusi EKL 81. panta 1. punktu un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu.
- 79 Komisija uzskata, ka šis pamats nav pamatots.
- 80 Iesākumā ir jāatgādina, ka tas arī izriet no strīdīgā lēmuma, ka no 2002. gada 1. janvāra līdz 2002. gada 18. septembrim *Portielje* kontrolē bija gandrīz visas *Gosselin* kapitāldaļas un ka līdz ar to Komisija varēja pamatoti prezumēt, ka tas arī izriet no pirmā apelācijas pamata analīzes, ka *Portielje* šajā laikposmā faktiski bija īstenojusi izšķirošu ietekmi uz *Gosselin* komercpolitiku un ka *Portielje* un *Gosselin* tādējādi šajā laikposmā veidoja vienu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē. Tātad, lai *Portielje* varētu atspēkot šo prezumpciju, tai bija jāsniedz jebkāda veida pierādījumi, ar kuriem var pierādīt, ka iepriekš minētajā laikposmā *Gosselin* tirgū rīkojās patstāvīgi.
- 81 Šajā lietā *Portielje* Vispārējā tiesā, pirmkārt, atsaucās uz faktu, ka tās pirmā vadības sēde notika tikai pēc pārkāpuma beigām. Otrkārt, tā uzsvēra, ka tās vienīgā darbība bija ar attiecīgajām akcijām saistīto balsstiesību izmantošana *Gosselin* akcionāru pilnsapulcē, toties Beļģijas komerciesībās tā ir nevis sabiedrības akcionāru pilnsapulce, bet valde, kurai ir uzticēta šīs pēdējās sabiedrības vadība, un katrā ziņā attiecīgajā laikposmā neesot notikusi neviena *Gosselin* akcionāru pilnsapulce. Treškārt, *Portielje* neesot bijis nekādas ietekmes uz *Gosselin* valdes sastāvu, jo tā tika izveidota pirms 2002. gada 1. janvāra un tās sastāvs netika mainīts attiecīgajā laikposmā. *Portielje* no tā secina, ka materiāli tai nebija iespējams īstenot jebkādu ietekmi uz *Gosselin*.
- 82 Savā replikas rakstā *Portielje* piebilda, ka *Gosselin* fondu daļas tika izdotas tikai 2002. gada 11. decembrī, ka no *Portielje* valdē ietilpstošajiem sešiem locekļiem tikai puse ietilpa arī *Gosselin* valdē, ka vadības pilnvaras ir tikai *Gosselin* valdei, nevis tās locekļiem, rīkojoties ārpus jebkādas statūtos noteiktas pārvaldes institūcijas, un ka pirmoreiz lēmumu pieņemšana notika rakstveidā, taču arī pēc pārkāpuma beigām.
- 83 Šajā ziņā iesākumā ir jānorāda, ka tas izriet no otrā apelācijas pamata analīzes, ka principā šie pierādījumi, izņemot īpašus apstākļus, nav pietiekami, lai pierādītu, ka ir atspēkota prezumpcija par izšķirošas ietekmes faktisku īstenošanu.
- 84 Tālāk Komisija strīdīgā lēmuma 451. punktā norādīja, ka *Portielje* ir apstiprinājusi, ka, pirmkārt, “tās priekšmets [ir] iegūt uzrādītāja akcijas, par to emitējot uzrādītāja sertifikātus, pārvaldīt šādi iegūtās akcijas, īstenot visas tiesības, kas izriet no akcijām, piemēram, jebkādas iespējamās atlīdzības saņemšanu un balsstiesību izmantošanu, kā arī jebkādu citu darbību veikšanu, kam visplašākajā nozīmē ir saistība ar iepriekš minēto, vai kas tam var nākt par labu”, un 452. apsvērumā norādīja, ka *Portielje* “neapstrīd, ka tās mērķis ir nodrošināt vienotu *Gosselin* un citu meitassabiedrību vadību”.

- 85 Turklāt no *Portielje* statūtiem, kā arī no strīdīgā lēmuma 46., 446. un 452. apsvēruma izriet, ka attiecīgajā laikposmā *Portielje* un *Gosselin* vadību īstenoja tās pašas personas – šo faktu *Portielje* apstiprināja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Trīs personām bija balsstiesību vairākums *Portielje* valdē, kurā principā lēmumus pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu, tajā pašā laikā visas trīs veidoja visu *Gosselin* valdi.
- 86 Visbeidzot, *Portielje*, izņemot šī sprieduma 81. un 82. punktā atgādinātos formālos elementus, nav atsaukusies ne uz vienu konkrētu apstākli, ar ko var pierādīt, ka *Gosselin* attiecīgajā laikposmā tirgū rīkojās patstāvīgi, neskatoties uz interešu pārklāšanos, it īpaši tādēļ, ka pastāvēja sevišķi ciešas personiskās saknes, un ievērojot *Portielje* nosprausto mērķi.
- 87 No iepriekš minētā izriet, ka Vispārējā tiesā izvirzītais otrais pamats ir jānoraida.

Par trešo pamatu

- 88 Ar prasības trešo pamatu *Portielje* apgalvo, ka Komisija ir divējādi pārkāpusi EKL 81. pantu. Pirmkārt, Komisija neesot pierādījusi, ka rīcību, par kuru vaino *Gosselin*, var kvalificēt pār būtisku konkurences ierobežojumu EKL 81. panta izpratnē. Otrkārt, Komisija neesot arī pierādījusi, ka nolīgums, kurā piedalījās *Gosselin*, varēja būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Fakts, ka attiecīgie pakalpojumi ir starptautiskās pārceļšanās pakalpojumi, šajā ziņā esot nepietiekams un Komisija esot kļūdaini atsaukusies uz pamatnostādņu par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanu 53. punktā paredzētajiem apgrozījuma sliekšņiem un tirgus daļu tostarp tādēļ, ka tas nebija attiecīgā nolīguma priekšmets, un tādēļ, ka Komisija neesot definējusi atbilstošo tirgu.
- 89 Komisija uzskata, ka šis pamats nav pamatots.
- 90 Iesākumā ir jāatgādina, ka *Gosselin* tika atzīta par atbildīgu attiecīgajā pārkāpumā tikai sākot no 1992. gada 31. janvāra un tostarp no strīdīgā lēmuma 307. apsvēruma izriet, ka tā tika atzīta par atbildīgu vienīgi saistībā ar Komisijas pierādīto vienoto un turpināto pārkāpumu par nolīgumu par komisijas maksām un izpaukšanas tāmēm, nevis par nolīgumu par cenām, kuru vairs nepiemēroja tādu, kāds tas ticis noslēgts aizliegtās vienošanās sākumā, kad šī sabiedrība uzsāka savu dalību tajā.
- 91 Attiecībā uz *Portielje* argumentiem, pirmkārt, ir jānorāda, ka strīdīgā lēmuma 346.–370. apsvērumā Komisija izdarīja vērtējumu par konkurences ierobežojumu pastāvēšanu. Tā tostarp norādīja 349. apsvērumā, ka “nolīguma par cenām, nolīguma par komisijas maksām un nolīguma par izpaukšanas tāmēm priekšmets ir noteikt un saglabāt augstu cenu līmeni starptautisko pārceļšanās pakalpojumu tirgū Beļģijā un sadalīt šo tirgu”.
- 92 It īpaši attiecībā uz komisijas maksām Komisija iepriekš minētā lēmuma 351.–357. apsvērumā tostarp konstatēja, ka atkarībā no katra konkrētā gadījuma apstākļiem komisijas maksu sekas ir tādas, ka tiek veikta tieša vai netieša cenu noteikšana par šiem pakalpojumiem, manipulācijas ar procedūrām piedāvājumu iesniegšanai vai arī klientu sadale, tā visa dēļ cenu līmenis par šiem pakalpojumiem bija augstāks, nekā tas būtu konkurences apstākļos. Savukārt attiecībā uz nolīgumu par izpaukšanas tāmēm tā šī paša lēmuma 358.–360. apsvērumā norādīja, ka šis nolīgums izpaudies kā manipulācijas ar procedūrām piedāvājumu iesniegšanai, traucējot klientiem izdarīt izvēli, un tādēļ cenu līmenis par šiem pakalpojumiem bijis augstāks, nekā tas būtu konkurences apstākļos.
- 93 Komisija strīdīgā lēmuma 361.–365. apsvērumā uzskatīja, ka gan cenu tieša vai netieša noteikšana, gan tirgus un klientu sadale jau sava rakstura dēļ ierobežo konkurenci EKL 81. panta izpratnē, turklāt arī manipulācijas ar procedūrām piedāvājumu iesniegšanai bija šāda veida ierobežojums. Šī lēmuma 366. apsvērumā tā secināja, ka “visu šo nolīgumu mērķis [bija] ierobežot konkurenci EKL 81. panta izpratnē”.

- 94 Turklāt savā prasībā Vispārējā tiesā *Portielje* “atzīst, ka *Gosselin* saņēma vai maksāja komisijas maksas saistībā ar noteiktiem starptautiskās pārceļšanās pakalpojumiem un ka tā prasīja iesniegt vai izsniedza izpatikšanas tāmes saistībā ar noteiktiem citiem starptautiskās pārceļšanās pakalpojumiem”. *Portielje* tātad neapstrīd *Gosselin* dalību nolīgumos par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm. Tā tikai apgalvo, ka tāpat kā nolīgumus par cenām arī šos nolīgumus nevar kvalificēt par būtiskiem konkurences ierobežojumiem EKL 81. panta izpratnē, ciktāl attiecībā uz *Gosselin* fakts, ka tika saņemtas vai iekasētas komisijas maksas vai arī lūgtas vai izsniegtas izpatikšanas tāmes, nenozīmē, ka līdz ar to notika vismazākā klientu sadale vai noslēgts jebkāds nolīgums par cenām.
- 95 Tomēr vispirms ir jākonstatē, ka nolīgumu, kuros piedalījās *Gosselin*, jau to rakstura dēļ, kā to Komisija ir pamatoti pierādījusi strīdīgajā lēmumā, priekšmets bija mākslīgi augsta cenu līmeņa noteikšana par attiecīgajiem pārceļšanās pakalpojumiem, kā arī klientu sadale par šiem pakalpojumiem. Tādējādi šiem nolīgumiem ir tādu kolūziju formas, kuras ir sevišķi kaitējošas normālas konkurences labai funkcionēšanai. Šajā ziņā nav nozīmes faktam, ka *Gosselin* uzskatīja, ka tas tā nebija, kā arī faktam, ka *Gosselin* nepiedalījās nolīgumā par cenām, līdz ar to ar tiem nevar pierādīt Komisijas pieļautu kļūdu attiecībā uz nolīgumu par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm kvalificēšanu par nolīgumiem, kuru mērķis ir būtiski ierobežot konkurenci EKL 81. panta izpratnē.
- 96 Tālāk argumenti, ka Komisijai neesot pamata vainot *Gosselin* kā atbildīgu par nolīgumiem par klientu sadali vai par nolīgumiem par cenām, balstīti uz pieņēmumu, ka nolīgumus par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm, par kuriem ir acīmredzams, ka *Gosselin* tajos piedalījās, nevar kvalificēt kā nolīgumus par klientu sadali vai nolīgumus par cenām. Tomēr no iepriekšējā punkta izriet, ka šāds pieņēmums ir kļūdainis. Minētie argumenti tātad ir jānoraida.
- 97 Visbeidzot, no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka EKL 81. panta 1. punkta piemērošanai nolīguma konkrētas iedarbības ņemšana vērā ir lieka tiktāl, ciktāl izrādās, ka tā mērķis ir traucēt, ierobežot vai kropļot konkurenci kopējā tirgū (1966. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija, *Recueil*, 429., 496. lpp., kā arī iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 261. punkts).
- 98 Līdz ar to faktam, ka nolīgumi par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm neesot radījuši būtiskus konkurences ierobežojumus, tostarp tā veida dēļ, kā *Gosselin* tos īstenoja, pat ja pieņemtu, ka tas ir pierādīts, nevar būt tādu seku kā strīdīgā lēmuma prettiesiskums, jo Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka minēto nolīgumu mērķis bija būtiski ierobežot konkurenci EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, kā to arī ir konstatējusi Tiesa šī sprieduma 95. punktā.
- 99 Otrkārt, ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas judikatūrai lēmums, nolīgums vai prakse var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm tikai tad, ja, ņemot vērā faktisko un tiesisko apstākļu kopumu, ar pietiekamu iespējamības pakāpi var paredzēt, ka tie tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli var ietekmēt tirdzniecības plūsmas starp dalībvalstīm tādējādi, ka tas var negatīvi ietekmēt vienotā, starp valstīm izveidotā tirgus mērķu īstenošanu. Turklāt šāda ietekme nevar būt maznozīmīga (2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado*, Krājums, I-11125. lpp., 34. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2009. gada 24. septembra spriedums apvienotajās lietās C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P un C-137/07 P *Erste Group Bank* u.c./Komisija, Krājums, I-8681. lpp., 36. punkts).
- 100 Tiesa jau ir lēmusi, ka aizliegtas vienošanās, kas attiecas uz visu dalībvalsts teritoriju, sekas izpaužas kā tirgus sadalīšanas valsts mērogā pastiprināšana, šādi kavējot LESD vēlamā ekonomisko savstarpējo mijiedarbību, un tādējādi tā ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta 1. punkta nozīmē (šajā ziņā skat. 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-35/99 *Arduino*, *Recueil*, I-1529. lpp., 33. punkts, kā arī iepriekš minētos spriedumus lietās *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado*, 37. punkts un tajā minētā judikatūra, un *Erste Group Bank* u.c./Komisija, 38. punkts), un ka attiecīgo

pakalpojumu pārrobežu raksturs ir atbilstošs elements, lai novērtētu, vai ir skarta tirdzniecība starp dalībvalstīm šīs normas nozīmē (skat. pēc analogijas 1987. gada 1. oktobra spriedumu lietā 311/85 *Vereniging van Vlaamse Reisbureaus, Recueil*, 3801. lpp., 18. un 21. punkts).

- 101 Turklāt EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas ietvaros konkrētā tirgus noteikšanas vienīgais mērķis ir konstatēt, vai vienošanās ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un vai tās mērķis vai rezultāts ir konkurences nepieļaušana, ierobežošana vai traucēšana kopējā tirgū (2006. gada 16. februāra rīkojums lietā C-111/04 P *Adriatica di Navigazione*/Komisija, 31. punkts).
- 102 Šajā lietā Komisija strīdīgā lēmuma 372. un 373. apsvērumā secināja, ka attiecīgajiem nolīgumiem varēja būt “ievērojama ietekme uz tirdzniecību dalībvalstu starpā [starp dalībvalstīm]”, tostarp ņemot vērā faktu, ka attiecīgajam pakalpojumu veidam ir pārrobežu raksturs un ka “attiecīgo pārceļšanās sabiedrību tirgus daļu kopsumma pārsniedz 5 % no starptautisko pārceļšanās pakalpojumu tirgus Beļģijā”, [..] “viņu tirgus daļu summa ir aptuveni 50 %”. Komisija turklāt ir aprakstījusi attiecīgo tirgu šī paša lēmuma 88.–94. apsvērumā, kuros tā tostarp norāda, ka attiecīgie pakalpojumi ir “starptautiskās pārceļšanās pakalpojumi Beļģijā, tāpat tie ir pārceļšanās pakalpojumi no “durvīm līdz durvīm”, kuru sākuma punkts vai galamērķis ir Beļģijā”, ka aizliegtās vienošanās dalībnieku tirgus daļa 2002. gadā bija “aptuveni 50 %”; ka uzskatot, ka “Beļģija ir viens no svarīgiem ģeopolitiskiem centriem, un tā ir [..] nozīmīgs uzņēmējdarbības centrs”, jo daudzi multinacionāli uzņēmumi vai to meitasuzņēmumi ar juridisko adresi Beļģijā izvēlas starptautisko pārceļšanās sabiedrību pakalpojumus, lai nogādātu savu un savu darbinieku mantu, un ka aizliegtas vienošanās ģeogrāfiskais centrs atradās Beļģijā.
- 103 No iepriekš minētā vispirms izriet, ka strīdīgajā lēmumā veiktais tirgus apraksts, saskaņā ar šī sprieduma 101. punktā atgādināto judikatūru ir pietiekams, lai noteiktu, vai attiecīgā aizliegtā vienošanās varēja ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Turklāt pretēji tam, ko apgalvo *Portielje*, nevar uzskatīt, ka Komisija nebūtu definējusi atbilstošo tirgu, jo šī paša lēmuma 88.–94. apsvērumā tā ir definējusi tirgus produktu dimensijas un ar aizliegto vienošanos skarto ģeogrāfisko tirgu, proti, Beļģijas starptautiskās pārceļšanās pakalpojumu tirgu. Šāds apraksts tāpat bija pietiekams, lai sasniegtu tirgus līmeni, kāds ir paredzēts pamatnostādņu par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanu 53. punktā.
- 104 Tālāk, pirmkārt, no lietas materiāliem tiesvedībā Vispārējā tiesā izriet, ka atbilstošā tirgus daļa, kuras kontrolēja aizliegtās vienošanās dalībnieki, stipri pārsniedza 5 %. Otrkārt, ņemot vērā gan šī sprieduma 100. punktā atgādināto judikatūru, gan attiecīgā pārkāpumā raksturīgās iezīmes, kuras Komisija norādīja strīdīgajā lēmumā, acīmredzami ir izpildīts pamatnostādņu par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanu 53. punktā paredzētais nosacījums par tirdzniecības ietekmēšanu un attiecīgās aizliegtas vienošanās veidu.
- 105 Šādos apstākļos, un ņemot vērā it īpaši faktu, ka iepriekš minētajā 53. punktā minētais 5 % tirgus daļas sliksnis acīmredzami ir pārsniegts, Komisija varēja pamatoti secināt, ka attiecīgie nolīgumi varēja būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.
- 106 Visbeidzot, ciktāl saskaņā ar pamatnostādņu par starpvalstu tirdzniecības ietekmēšanu 53. punktu 5 % sliksņa pārsniegšana tādu aizliegto vienošanos gadījumā kā šajā lietā principā pati par sevi ir pietiekama, lai pierādītu būtisku ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, un ja minētais sliksnis attiecīgajā gadījumā ir stipri pārsniegts, tad *Portielje* argumentus par to, ka Komisija neesot pierādījusi, ka šis EKL 81. panta piemērošanas kritērijs bija izpildīts, var noraidīt bez vajadzības Tiesai lemt par citiem faktiem, uz kuriem atsaucas *Portielje*.
- 107 No iepriekš minētā izriet, ka trešais pamats, kuru izvirzīja *Portielje* savā prasībā Vispārējā tiesā, ir jānoraida, jo neviena no šī pamata divām daļām nav pamatota.

Par ceturto pamatu

- 108 Ar savas prasības ceturto pamatu *Portielje* apgalvo, ka Komisija, aprēķinot *Gosselin* uzlikto naudas sodu, ir pārkāpusi Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu un 3. punktu, kā arī pamatnostādnes naudas sodu noteikšanai, pirmkārt, nosakot *Gosselin* izdarītā pārkāpuma smagumu. Otrkārt, Komisija esot izdarījusi šos pašus pārkāpumus, *Gosselin* uzliktā naudas soda pamatsummas aprēķināšanai ņemot par pamatu šīs sabiedrības īstenoto pārdošanas apjomu laikposmā no 2000. gada 1. jūlija līdz 2001. gada 30. jūnijam, nevis pārdošanas apjomu, kas tika īstenots laikposmā no 2001. gada 1. jūlija līdz 2002. gada 30. jūnijam, visbeidzot Komisija ir izdarījusi pārkāpumu, noraidot atbildību mikstinošos apstākļus, uz kuriem atsaucās *Gosselin*.
- 109 Komisija uzskata, ka tā būtiskākajā daļā šis pamats ir jānoraida.
- 110 Pirmkārt, ir jānorāda, ka *Portielje* argumenti par to, ka Komisija nav ņēmusi vērā visus atbilstošos lietas apstākļus, nosakot *Gosselin* izdarītā pārkāpuma smagumu, arī ir balstīti uz pieņēmumu, ka, pirmkārt, dalība vienīgi nolīgumos par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm bija būtiski atšķirīga no dalības nolīgumā par cenām un, otrkārt, nolīgumi, kuros piedalījās *Gosselin*, nebija smagāko konkurences pārkāpumu skaitā. *Portielje* apgalvo, ka Komisijai tāpat nebija pamata uzskatīt, ka *Gosselin* izdarītā pārkāpuma smagums bija identisks ar citu attiecīgās aizliegtās vienošanās dalībnieku izdarīto pārkāpumu smagumu, it īpaši to, kuri piedalījās nolīgumā par cenām, un tāpat Komisija nevarēja naudas soda pamatsummas aprēķināšanai ņemt par pamatu to pašu 17 % proporciju no visu dalībnieku pārdošanas apjoma.
- 111 Tomēr no Vispārējā tiesā celtā trešā pamata pirmās daļas analīzes izriet, ka šis pieņēmums ir kļūdainš, jo Komisija ir pamatoti kvalificējusi nolīgumus par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm kā nolīgumus par cenām un klientu sadali un šie nolīgumi – tāpat kā jebkurš nolīgums par cenām – acīmredzami ietilpst smagāko konkurences ierobežojumu kategorijā. Minētie argumenti tāpat ir jānoraida un tā paša iemesla dēļ ir jānoraida *Portielje* lūgums, lai Tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, samazinātu *Gosselin* uzliktā naudas soda apjomu.
- 112 Otrkārt, ir jāatgādina, ka ar grozījumu lēmumu Komisija izdarīja grozījumus strīdīgajā lēmumā attiecībā uz *Gosselin* īstenoto pārdošanas apjomu, kurš tika ņemts par pamatu tai uzliktā naudas soda aprēķināšanai, pārrēķinot šo naudas sodu, balstoties uz šīs sabiedrības īstenoto pārdošanas apjomu laikposmā no 2001. gada 1. jūlija līdz 2002. gada 30. jūnijam, un līdz ar to grozot tai uzlikto naudas sodu. Līdz ar to *Portielje* argumentācijas otrajai sadaļai vairs nav priekšmeta.
- 113 Treškārt, attiecībā uz atbildību mikstinošajiem apstākļiem *Portielje* būtībā prasa tai piemērot atbildību mikstinošo apstākli, kas izrietot no tās nelielas dalības pārkāpumā un tās nenozīmīgās lomas tajā, kas lielākoties atbilst atbildību mikstinošajam apstāklim, kurš ir paredzēts pamatnostādņu naudas sodu noteikšanai 29. punkta trešajā ievilkumā, kā arī atbildību mikstinošajam apstāklim, kurš ir paredzēts šī paša 29. punkta piektajā ievilkumā.
- 114 Šajā ziņā ir jāatgādina, pirmkārt, ka saskaņā ar minēto 29. punkta trešo ievilkumu, “ja attiecīgais uzņēmums sniedz pierādījumus, ka tā dalība pārkāpuma izdarīšanā ir ārkārtīgi neliela, un tādējādi pierāda, ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, tas faktiski šo vienošanos neīstenoja, bet veica konkurējošas darbības tirgū”, tad Komisija var konstatēt, ka pastāv atbildību mikstinošs apstāklis, un samazināt naudas soda pamatsummu.
- 115 Tomēr fakts vien, ka *Gosselin* nav piedalījusies nolīgumā par cenām un ka tā nav piedalījusies nevienā sanāksmē par aizliegto vienošanos, pats par sevi nav pietiekams, lai pierādītu, ka ir izpildīti minētajā trešajā ievilkumā paredzētie nosacījumi, vai arī ka *Gosselin* esot bijusi mazāka loma attiecīgajā aizliegtajā vienošanās, uzskatot tostarp, ka tas jau tika atgādināts šī sprieduma 90. punktā, ka *Gosselin* netika vainota kā atbildīga par piedalīšanos nolīgumā par cenām un ka tās dalības laikā aizliegtajā vienošanās šī vienošanās funkcionēja tā, ka tās dalībniekiem nebija vajadzības noturēt sanāksmes.

- 116 Turklāt ir svarīgi konstatēt, ka, kaut arī, kā to apgalvo *Portielje*, Komisija, lai atteiktu minētā atbildību mikstinošā apstākļa piemērošanu, nevarēja lietderīgi atsaukties uz faktu, ka *Gosselin* tika vainota kā atbildīga par vienotu un turpinātu pārkāpumu, tomēr it īpaši no strīdīgā lēmuma 280. apsvēruma izriet, ka Komisijas rīcībā bija daudzi tieši pierādījumi par *Gosselin* dalību nolīgumos par komisijas maksām un izpatikšanas tāmēm. Katrā ziņā šie pierādījumi vien jau bija pietiekami, lai noraidītu jebkuru apgalvojumu par nelielu dalību aizliegtajā vienošanās.
- 117 Šādos apstākļos *Portielje* nav pierādījusi, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu strīdīgajā lēmumā, atsakoties *Gosselin* piemērot atbildību mikstinošu apstākli attiecībā uz tās nelielo dalību aizliegtajā vienošanās un tās nenozīmīgo lomu tajā.
- 118 Otrkārt, attiecībā uz apgalvojumu, ka *Gosselin* pret konkurenci vērsto rīcību esot atļāvušas publisko tiesību iestādes, pietiek norādīt, ka *Portielje*, izņemot vienkāršus nepamatotus apgalvojumus, nesniedz nevienu pierādījumu, ar kuriem var pierādīt, ka Komisija kā iestāde būtu atļāvusi vai veicinājusi šādu nolīgumu par komisijas maksām vai par izpatikšanas tāmēm noslēgšanu pamatnostādņu naudas sodu noteikšanai 29. punkta piektā ievilkuma izpratnē. Līdz ar to nav pierādīts, ka Komisija ir kļūdaini atteikusies *Gosselin* piemērot iepriekš minēto atbildību mikstinošo apstākli.
- 119 No tā izriet, ka ceturtais pamats Vispārējā tiesā, ciktāl tas saglabā savu priekšmetu, nav pamatots.

Par piekto pamatu

- 120 Ar savas prasības piekto pamatu *Portielje* apgalvo, ka, pat ja tiktu noraidīts trešais un ceturtais pamats, strīdīgais lēmums tomēr būtu jāatceļ vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpuma dēļ, pirmkārt, tādēļ ka *Gosselin* rīcība objektīvi un kvalitatīvi atšķiras no citu attiecīgās aizliegtās vienošanās dalībnieku rīcības, jo šī sabiedrība nav piedalījies nolīgumos par cenām vai klientu sadali, un, otrkārt, tādēļ ka Komisija naudas soda pamatsummas aprēķināšanai esot ņēmusi par pamatu *Gosselin* īstenoto pārdošanas apjomu laikposmā par priekšpēdējo gadu pirms pārkāpuma beigām.
- 121 Šajā ziņā pietiek norādīt, ka, pirmkārt, no Vispārējā tiesā celtā trešā pamata pirmās daļas analīzes izriet, ka Komisija ir pamatoti kvalificējusi nolīgumus, kuros piedalījās *Gosselin*, kā nolīgumus par cenām un klientu sadali un līdz ar to *Gosselin* rīcība pēc būtības neatšķiras no tās, kuru īstenoja citi aizliegtas vienošanās dalībnieki. Otrkārt, kā jau tas tika konstatēts šī sprieduma 112. punktā, otrā *Portielje* argumentācijas daļa ir zaudējusi priekšmetu, jo Komisija ir pieņēmusi grozījumu lēmumu. Šis pamats tātad ir jānoraida.
- 122 No iepriekš minētā izriet, ka neviens no *Portielje* prasībā atcelt tiesību aktu izvirzītajiem pamatiem nav pamatots, tādēļ šī prasība ir pilnībā jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 123 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktam, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem. Atbilstoši šī reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.
- 124 Tā kā šajā lietā spriedums *Portielje* ir nelabvēlīgs gan saistībā ar tās prasījumiem apelācijas sūdzībā, gan saistībā ar tās celto prasību atcelt tiesību aktu lietā T-209/08, un tā kā Komisija ir prasījusi piespriezt šai sabiedrībai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus šajās divās instancēs, tai ir jāpiespriež atlīdzināt gan ar šo apelāciju saistītos, gan ar tiesvedību Vispārējā tiesā saistītos tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) **atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2011. gada 16. jūnija sprieduma apvienotajās lietās T-208/08 un T-209/08 *Gosselin Group* un *Stichting Administratiekantoor Portielje*/Komisija rezolutīvās daļas 4)–6) punktu;**
- 2) **noraidīt *Stichting Administratiekantoor Portielje* prasību lietā T-209/08;**
- 3) ***Stichting Administratiekantoor Portielje* atlīdzina tiesāšanās izdevumus gan saistībā ar tiesvedību pirmajā instancē lietā T-209/08, gan saistībā ar apelācijas tiesvedību.**

[Paraksti]